

4. RENK HASLIKLARI

Boyalı kumaş veya malzeme üzerindeki rengin çeşitli etkenlere karşı dayanıklılığına **renk haslığı** denir. Aynı boyarmaddenin haslığı pamuk üzerinde düşük, fakat yün üzerinde yüksek olabilir. Yine farklı yapay lifler üzerinde çok farklı olabilir.

Haslık kullanım ve üretim esnasında istenen haslıklar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kullanım esnasında istenen haslıklar renkli malzemenin kullanımı sırasında istenen haslıklar olup; ışık, yıkama, sürtünme, ter, deniz suyu, ütü haslığı, kuru temizleme, peroksit yıkama dayanıklılığı gibi haslıklardır.

Haslık yöntemleri uluslar arası standardizasyon heyeti tarafından (ISO) ABD, İngiltere ve diğer Avrupa devletlerinde uygulanan bütün test yöntemlerinden en iyilerini seçerek standart haline getirmiştir.

4.1 Gri Ölçek

Işık haslığı haricindeki haslık muayenesinde renk değişimi (solma) ve boyanın refakat bezine geçmesinin (akma) değerlendirilmesinde kullanılır. 5 çift gri kumaş veya karton vardır. Her çift gözle görülen bir farkı temsil eder. Çiftlerden biri daima değeriliğe uğramamış şiddete, diğerisi ise derece derece azalan şiddetlerde boyanmıştır.

4.1.1 Renk Değişikliğini Ölçmeye Yarayan Gri Ölçek

Testin uygulanan ve uygulanmadığı aynı malzeme ve ayrıca gri ölçek aynı düzleme ve yöne yerleştirilir. Gri ölçek bu çiftin yanına getirilerek 45° eğimli gelen kuzey ışığı veya 540 lüks şiddetindeki suni ışık ile aydınlatılır. Gözlemci numunelere dik bakmalıdır. Test uygulanan ve uygulanmayan örnek arasındaki renk farkı, gri ölçekteki hangi çiftin farkına benziyorsa boyarmaddenin haslık derecesi onunkine eşit olduğu anlaşılır. Renk tonu ve şiddetinde veya parlaklığında değişiklik olmuş ise, haslık derecesini belirten rakamdan sonra simgelerle belirtilir. R daha kırmızı, B daha mavi, G daha yeşil, D daha mat, Y daha sarı, W daha zayıf, Br daha parlak, Str daha şiddetli gibi.

4.1.2 Lekeleme Derecesini Ölçmeye Yarayan Gri Ölçek

Bu ölçekte 5 çift var olup, bu çiftlerden biri daima beyaz kumaş veya karton, diğeri ise gittikçe koyulaşan gri renktedir. 10x4 ebatındaki renkli kumaş biri kendisi ile aynı diğeri farklı cinsten boyanmamış iki farklı kumaş arasına dikilir. İstenen haslık çeşidine göre standart maddelerle etkileştirilerek lekeleme miktarları ve haslık değeri belirlenir.

4.2 Bazı Haslık Örnekleri

4.2.1 Işık Haslığı

En önemli kullanım haslıklarından biri olup uzun süre veya sıklıkla güneşin etkisinde kalacak olan malzemelere uygulanır. Gün ışığında veya yapay ışığın bulunduğu laboratuvar aletlerinde yapılır. Renk değişikliğine uğrayan kısımların herbiri ile ışık görmeyen kısım arasındaki renk değişikliği standartlardaki değişikliklerle karşılaştırılır.

4.2.2 Yıkama Haslığı

Boyalı kumaşın cinsine ve kullanım amacına göre farklı yıkama şartları uygulanacağı için 5 farklı yıkama testleri bulunmaktadır. Standart yıkama testlerine göre yıkanır. Bu standart çözeltilerde neler olması gerektiği belirlidir. Renk değişimi ölçmeye yarayan gri ölçek ile örtülmemiş kısımdaki renk değişikliğinden yıkama haslığı belirlenir.

4.2.3 Sürtünme Haslığı

Boyarmadde yeterince liflere nüfus etmemişse, boyarmadde artıkları liflerin üzerinde kalır ve sürtünme ile kolaylıkla çıkar. Bu durum genellikle lif üzerinde meydana gelen ve çözünmeyen boyarmaddelerde görülür. Numune bir kuru bir yaş pamuk parçası ile standartlara göre sürtülür ve pamuklu kumaşın veya diğer kumaşların lekelenmeleri değerlendirilir.

4.2.4 Ütü Haslığı

Kuru, yaş ve buharla nemli ütü olarak üçe ayrılır. Kuru numune beyaz bir pamuklu bez üzerine konup, standartlara göre ütülenerek yapılır. İkincisinde yaş numune yaş ve kuru pamuklu bez arasına konularak ütülenir. Üçüncüsünde ise yaş ve kuru pamuklu bez arasına kuru numune konularak standartlara uygun olarak ütülenir.

4.2.5 Ter Haslığı

Vücutun fazla terleyen bölgeleriyle temas halinde olan renkli kumaşta yer yer önemli renk açılmaları meydana gelebilir. Bu sebeple ter haslığıda önemlidir.

Ter haslığı da gri skala ile belirlenir.